

SASTAMALA GREGORIANA
13.7.2023 KLO 19.00
SASTAMALAN PYHÄN MARIAN KIRKKO

Kuningattaren kosto

Kriemhild ja Nibelungein laulu

Ensemble Parlamento (CH)

Karin Weston, laulu

Elizabeth Sommers, fiideli

Ailen Monti, luuttu ja gittern, yhteisjohtaminen

Holly Scarborough, huilut & tabor, yhteisjohtaminen

Tervetuloa elämysten matkalle Sastamala Gregorianaan! Konserteissamme voit matkata menneeseen ja kuulla menneisyyden äänen. Tämän vuoksi pyydämme, että esityksen aikana ei kuvata, nauhoiteta tai käytetä matkapuhelinta.

Welcome to experience the magic of Sastamala Gregoriana! In our concerts you can hear the echoes from the past. Therefore, we kindly ask you to switch off your mobile phone. Recording or photography during the concert is not allowed.

OHJELMA | PROGRAMME

Ensimmäinen seikkailu: Kriemhildin uni / First Adventure: Kriemhild's Dream

*Teksti: CH-SGs Cod. 857 (Nibelungen -käsikirjoitus B, n. 1260), stroofit 1, 11, 12, 15, 16
sov. H. Scarborough*

Eckenlied

*D-Mbs Clm 4660 (Codex Buranus = Carmina Burana), fol. 90v
Musiikki: 'In der Flammenweise' in D-Ju El. fol. 100 (Handschrift des Valentin Voigt, 1558),
fol. 143r, Wolfram von Eschenbach (n. 1170–n. 1220), sov. H. Scarborough*

Estampie - So wol dir meie wie du scheidest

Codex Buranus, fol. 61r–61v Walther von der Vogelweide (n. 1200), sov. H. Scarborough

Toinen seikkailu: Kaksi kuningatarta / Second Adventure: Two Queens

*Teksti: Nibelungen -käsikirjoitus B, stroofit 827, 828, 835, 836, 860, 861, 873
sov. H. Scarborough & A. Monti*

Wie schön wir den anger ligen sahen

*Staatsbibliothek zu Berlin - Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung, Berliner
Neidhart Handschrift c (n. 1400), fol. 159v–160v Neidhart von Reuenthal (1190 – n. 1240),
sov. E. Sommers*

Tandernacken

Melodia perustuen Obrechtin versioon
Anonymous (1400-luku), sov. A. Monti

Kolmas seikkailu: Siegfriedin kuolema / Third Adventure: Seyfrid's Death

Teksti: D-B Ms. germ. fol. 855 (Nibelungen -käsikirjoitus b, n. 1440), stroofit 1000–1002, 1004, 1007 / Musiikki: "Ich will zu Land ausreiten" in: Bicinia gallica, latina et germanica [...] Tomus Primus (Wittenberg: Georg Rhau 1545), Nr. 94 Johann Stahl (fl. varhainen 1500-luku C.)

Ma bouche rit

PL-K, Berlin MS Mus. 40098 (Glogauer Liederbuch), D: fol. L7v, T: fol. M3v, C: fol. M8r
Johannes Ockeghem (n. 1410–1497)

– väliaika / intermission 30 min. –

Ich sachs eins mals

Glogauer Liederbuch, D. fol. C6r, T: fol. L7v, C: fol. A3r

Anonymous (n. 1480)

Neljäs seikkailu: Viulunsoittajan yövartio / Fourth Adventure: The Fiddler's Night Watch

*Teksti: Nibelungen Manuscript b, strophes 1824, 1825, 1827, 1830, 1831, 1832, 1833
sov. H. Scarborough & E. Sommers*

Ellende du hest vmb vanghen mich

diminuutiot: Ailen Monti

D-Wa cod. VII B Hs Nr. 264 (Wolfenbüttel Lute Tablature), fol. Bv.

rekonstruoinut: Marc Lewon, Anonymous (n. 1460)

[I] (=La Martinella) - Elende dw host

Glogauer Liederbuch, La Martinella: D: fol. I8r, T: fol. M4r, CT: M8v - Elende: D: fol. F10r, T: fol. G2r, CT: fol. G4r, Johannes Martini (n. 1440–1497)/ Anonymous (n. 1480)

Viides seikkailu: Koston tuli | Fifth Adventure: Fire of Revenge

Teksti: A-Wn Cod. Ser. nova 2663 (Nibelungen -käsikirjoitus D, n. 1515), stroofit 2105, 2106, 2108, sov. H. Scarborough / Ensemble Parlamento

Mit ganzem willen

diminuutiot Holly Scarborough

D-B Ms. Mus. 40613 (Lochamer-Liederbuch), p. 72–73, Paumann-School (n. 1410–1473)

Ich sachs eins mals

D-Mbs Mus. Ms. 3154 (Leopold Codex), fol. 52r, anon.

Kuudes seikkailu: der Nibelunge liet | Sixth Adventure: der Nibelunge liet

Teksti: D-KA, Cod. Don. 63 (Nibelungen -käsikirjoitus C, n. 1250), stroofit 2431, 2432, 2435–2437, 2439, sov. H. Scarborough & K. Weston

ESITTELY | INTRODUCTION

Wieniläinen humanisti ja historioitsija Wolfgang Lazius mainitsee *Nibelungein laulun* vuonna 1557; tämän viimeisen tunnetun maininnan jälkeen teos vaipui unohduksiin kahdeksi vuosisadaksi, ja se löydettiin uudelleen vasta vuonna 1755 Schloss Hohenemsista Itävallasta. Unesco yritti suojella Nibelungein laulun uudelta kulttuurisen muistinmenetyksen vaiheelta ja merkitsi sen Maailman muisti - ohjelman luetteloon vuonna 2009.

Nibelungein laulu kirjattiin ensimmäisen kerran noin vuonna 1200 Passaussa, saksalaisessa kaupungissa nykyisen Itävallan rajalla, mutta siihen liittyvät historialliset tapahtumat ja henkilöt - Reinin varrella sijaitsevan Burgundien kuningaskunnan tuhoaminen, Attila Hunni (kuningas Etzel), Pohjanmaan kuningas Teodoros Suuri (Dietrich) ja morsian Ildico (Kriemhild) - tapahtuivat 800 vuotta aiemmin. Kivikaiverrusten ja Skandinaviassa kerrottujen rinnakkaisten tarinoiden perusteella tiedämme, että tarina oli hengissään koko tuon ajan. Tarina on säilynyt 36 käsikirjoituksessa, ja se oli selvästi yksi suosituimmista tarinoista saksankielisillä alueilla keskiajalla. Kun keisari Maksimilian I vuonna 1515 tilasi Nibelungein laulun toimeksiantonaan kopioitavaksi Ambraser Heldenbuch - teokseen, sen muistiinmerkitsijä antoi tarinalle sen päähenkilöä korostavan otsikon: "Ditz Puech heysset Chrimhilt" ("Tämän kirjan nimi on Chrimhilt").

Konsertissa sopraano Karin Weston esittää Kriemhildin dramaattisen tarinan rakkaudesta, menetyksestä ja kostosta kuudessa musiikillisessa luvussa, jotka koostuvat yli 30 *stroofista*, jotka on poimittu suoraan alkuperäisistä Nibelungein laulun käsikirjoituksista. Vaikka Nibelungein laulusta ei ole säilynyt kirjallista musiikkia, muihin Dietrichin eepoksiin liittyy melodioita; olemme muokanneet yhden tällaisen historiallisen melodian, *Jüngerer Hildebrandsliedin* ("*Ich will zu Land ausreiten*"), kertomaan tämän sankaritarinan.

Tämän eepoksen pitkän historian heijastamiseksi esitetään tekstejä neljästä eri Nibelungenlied-käsikirjoituksesta vuosilta 1200–1500, joita säestävät muusikot, jotka soittavat keskiaikaisten soittimien historiallisia rekonstruktioita. Koko ajanjakson kattavat saksalaiset musiikilliset aarteet koristavat ja täydentävät konsertin ohjelman, muun muassa musiikkia *Codex Buranuksesta* (*Carmina Burana*), *Lochamer-Liederbuchista* ja *Glogauer Liederbuchista*.

A Viennese humanist and historian, Wolfgang Lazius, mentioned the *Nibelungenlied* in 1557; after this final known reference, the work sank into oblivion for two centuries, rediscovered only in 1755 at Schloss Hohenems in Austria. In an attempt to protect it from another episode of cultural amnesia, UNESCO inscribed the *Nibelungenlied* on its Memory of the World Register in 2009.

The *Nibelungenlied* was first recorded around the year 1200 in Passau, a German city on today's Austrian border, but the historical events and people associated with it – the destruction of the Burgundian kingdom on the Rhine, Attila the Hun (King Etzel), the Ostrogothic king Theodoric the Great (Dietrich), and the bride Ildico (Kreimhild) – occurred 800 years prior, and based on stone carvings and parallel stories in Scandinavia, we know that the stories continued being told throughout that time. Still surviving in 36 manuscripts, it clearly remained one of the most popular stories in German-speaking lands during the Middle Ages. By the time of its final retelling, when Kaiser Maximilian I commissioned the *Nibelungenlied* to be copied in the *Ambraser Heldenbuch* in 1515, the scribe gave it a title highlighting its main character: "*Ditz Puech heysset Chrimhilt*" (This book is called "Chrimhilt").

In Parlamento's concert performance, soprano Karin Weston gives voice to Kriemhild's dramatic story of love, loss, and revenge in six musical chapters, composed of over 30 strophes taken directly from original *Nibelungenlied* manuscripts. While no written music survives for the *Nibelungenlied*, other Dietrich epics have associated melodies; we have reworked one such historical melody, the *Jüngerer Hildebrandslied* ("Ich will zu Land ausreiten") to tell this heroic tale.

To reflect the long history of this epic, texts from four different *Nibelungenlied* manuscripts from 1200–1500 will be presented, accompanied by musicians playing historical reconstructions of medieval instruments. German musical treasures spanning this entire time period will adorn the program, including music from the Codex Buranus (Carmina Burana), the Lochamer-Liederbuch, and the Glogauer Liederbuch.

LAULUJEN TEKSTIT | TEXTS OF THE SONGS

Texts and Translations

English translations by George Henry Needler, Burton Raffel, and Holly Scarborough

Nibelunginlaulun alkusäkeistö esittelee eepoksen päähenkilön, lady Kriemhildin, ja se tuo mieleen Troijan Helenan, ennakoiden välittömästi kohdattavaa tragediaa.

The opening stanza of the Nibelungenlied introduces Lady Kriemhild, the protagonist of the epic, and calls to mind Helen of Troy while immediately foreshadowing the tragedy to follow.

E[z wuohs] in Burgonden
ein vil edel magedin
daz in allen landen
niht schoners mohte sin
Chriemhilt geheizen
si wart ein scoene wip
dar umbe muosen degene
vil verliesen den lip

There once grew up in
Burgundy a maid of noble
birth more beautiful than
any can be found in any
land. Kriemhild was her
name, she became a lady
fair. Because of her, many
warriors were doomed to
lose their lives.

Kerran kasvoi Burgundissa
aatelisneito kauniimpi kuin
kukaan muu kuin mistään
maasta löytyy.
Kriemhild oli hänen
nimensä, hänestä tuli kaunis
nainen. Hänen takiaan
monet soturit oli tuomittu
menettämään henkensä.

In disen hohen eren
troumte Chriemhilde
wie si zuge einen valchen
starch scoen und wilde
den ir zwene aren
er|chrummen
daz si daz muoste sehn
ir enchunde in dirre werlde
leider nimmer gescehn

Den troum si do sagete
ir muoter Uoten sine
chundes niht besceiden
baz der guoten der valche
den du ziuhest daz ist ein
edel man ine welle got
behueten du muost in sciere
vloren han

Living surrounded by
splendor Kriemhild dreamed
a dream: she had trained a
falcon, in beauty strong and
wild, and a pair of eagles
tore it apart in front of her
eyes. No pain, no sorrow in
all the world could be worse
than what she'd seen.

The dream then she told
to her mother, Queen Ute,
But she could not the vision
more clearly than this
unfold: "The falcon that you
train means a noble, heroic
man; God guard him well
from evil, or you will be sure
to lose him soon."

Loiston ympäröimänä
Kriemhild näki unta: hän oli
kouluttanut haukan, joka oli
voimakas ja villi, ja kotkapari
repi sen, hänen silmiensä
edessä. Ei kipua, ei surua
koko maailmassa... Ei voisi
olla pahempaa kuin se, mitä
hän oli nähnyt.

Sitten hän kertoi unen
äidilleen, kuningatar Utelle,
Mutta hän ei pystynyt
näkemään näkyä
selkeämmin kuin tämä:
"Haukka, jota koulutat
tarkoittaa jaloa, sankarillista
miestä; Jumala varjelkoon
häntä hyvin pahalta, tai
menetät sen pian."

Di rede lat beliben
sprach si frowe min
ez ist an manegen wiben
vil diche worden scin
wie liebe mit leide
ze jungest lonen chan
ich sol si miden beide
sone chan mir nimmer
missegan

Chriemhilt in ir müte
sich minne gar bewach
sit lebte diu vil gûte
vil manegen lieben tach
daz sine wesse niemen
den minnen wolde ir lip
sit wart si mit eren
eins vil chuenen rechen wip

"You're wasting words on
me, my Lady," the girl
declared. "The fates of
many other women
have shown full clear
how love comes with
sorrow following close
behind. From both alike I'll
far remain, and nothing will
ever go wrong."

Thus Kriemhild set her mind
against all thoughts of love,
and decided to live instead
many happy days. She never
met any knight whom she
would wish to love. Yet
anon she would become
a worthy knight's faithful
wife.

"Tuhlaat sanoja minuun,
Lady", tyttö julisti. "Monien
muiden naisten kohtalot
ovat osoittaneet täysin
selvästi, kuinka rakkauteen
liittyy suru, joka seuraa
perässä. Minä pysyn
kaukana molemmista,
ja mikään ei koskaan mene
pieleen."

Näin Kriemhild asetti
mielensä kaikkia rakkauden
ajatuksia vastaan,
ja päätti elää sen sijaan
monia onnellisia päiviä.
Hän ei koskaan tavannut
ketään ritaria jota hän olisi
halunnut rakastaa. Silti
hänestä tulisi pian
arvokkaan ritarin uskollinen
vaimo.

Kun Kriemhild rakastuu mahtavaan Siegfriediin, pariskunta matkustaa Rein-jokea pitkin Alankomaista Burgundiin Kriemhildin veljen, kuningas Guntherin, ja tämän vaimon, kuningatar Brunhildin, luo. Siellä kahden kuningattaren välillä puhkeaa kauhea riita heidän miehistään ja heidän asemastaan.

After Kriemhild falls in love with mighty Seyfrid, the couple travels down the Rhine river from the Netherlands to Burgundy in order to visit Kriemhild's brother, King Gunther, and his wife, Queen Brunhild. There, a terrible argument erupts between the two queens about their husbands and their relative rank.

Do sprach aber Prunnhilt
wiltu niht eigen sin
so mustu dich scheiden
mit den vrowen din
von minem ingesinde
da wir cem muenster gan
des antwrte Criemhilt
entriwen daz sol sin getan

But Brunhild answered:
"If you refuse to serve me,
Separate yourselves;
you and all your women
may not walk with me and
mine as we go to the
minster."
Kriemhild replied, "In truth,
that is exactly what I will
do."

Mutta Brunhild vastasi: "Jos
kieltäydyt palvelemasta
minua,
Erottautukaa; Sinä ja kaikki
naisesi ette saa
kulkea minun ja minun
miehieni kanssa.
kun menemme kirkkoon."
Kriemhild vastasi, "Totta
puhuen, juuri niin aion
tehdä."

Nu chleidete iuch mine
meide sprach Sifrides wip
ez muz ane schande
beliben hie min lip
ir sult wol lazen schowen
und habt ir riche wat
si mach sin gerne lougen
des Pruennhilt verjehen hat

Ze samne si do chomen
vor dem muenster wit
es tet diu husvrowe
durch einen grozzen nit
si hiez vil uebelliche
Chriemhilde stille stan
ja sol vor chueniges wibe
nimmer eigen diu gegan

"Now dress yourselves, my
maidens," Kriemhild gave
command, "No one will
disgrace me, here within this
land. Look your best in fair
apparel, Shine and be
aglow. What she has futilely
boasted, we will give
Brunhild full cause to rue.

There they met together
before the minster high.
The queen of Burgundy,
quivering with jealousy,
rudely ordered Kriemhild
to stay where she was.
"A maid-in-waiting
shall never go before a
king's own lady."

"Nyt pukeutukaa, neidot,"
Kriemhild käski,
"Kukaan ei häpäise minua,
tässä maassa.
Pukeutukaa kauniisiin
vaatteisiin,
Loistakaa ja hehkukaa.
Mitä hän turhaan kerskui,
Annamme Brunhildille
täyden syyn katua.

Siellä he tapasivat yhdessä
ennen ylipappia.
Burgundin kuningatar,
väristen
mustasukkaisuudesta,
määräsi tyylysti Kriemhildin
pysymään paikallaan.
"Palvelustyttö ei saa
koskaan mennä
kuninkaan oman naisen
eteen."

Do sprach diu schone
Criemhilt zornech was ir
mut chundestu noch
geswigen daz wære dir gut
du hast geshendet selbe
den dinen schoenen lip
wi mohte mannes chebse
werden immer chueniges
wip

Mit rede was gescheiden
manich schoene wip
do truret also sere
der Prunnhilde lip
daz ez barmen muse
den Guntheres man
do chom von Tronege
Hagene
zu siner vrowen gegan

Kriemhild quickly answered
easily as angry):
"If you could hold your
tongue, it would be better
for you. You yourself have
brought dishonor
upon your beautiful body.
How can a whore ever
become a king's own lady?"

Because of what had been
said,
many fair ladies were
separated from friends.
Then did the Lady Brunhild
grieve so sore at heart
That it moved to sympathy
many of Gunter's men.
Then came Hagen from Troy
to visit his sovereign lady.

Kriemhild vastasi nopeasti
(kiihtyneenä ja vihaisena):
"Jos voisit olla hiljaa,
se olisi parempi sinulle.
Sinä itse olet aiheuttanut
häpeää kauniille ruumiillesi.
Miten huorasta voi koskaan
olla kuninkaan omaksi
naiseksi?"

Sen vuoksi, mitä oli sanottu,
monet kauniit naiset
erotettiin ystävistään.
Silloin Brunhild suri niin
kovin
sydämensä kyllyydestä
että se liikutti monet
Gunterin miehistä.
Sitten Hagen tuli
vierailemaan
hallitsijattarensa luona.

Er fragete waz ir wære
weinende er si vant
do sagte si im diu mære
er lobt ir sa cehant
daz ez erarnen muese
der Criemhilde man
oder er wolde nimmer
dar umbe vrolich gestan

He asked [Brunhild] what
was wrong,
finding her in tears.
She told him the entire
story. He immediately made
a vow that he an atonement
would demand
from Lady Kriemhild's
husband, or else he should
never again know a joyous
day.

Hän kysyi [Brunhildilta],
mikä oli vialla,
ja löysi hänet
kyynelehtimästä.
Hän kertoi hänelle koko
tarinan. Hän vannoi
välittömästi että hän vaatisi
sovitusta Kriemhildin
mieheltä, tai muuten hän ei
enää koskaan tulisi
tuntemaan iloista päivää.

Der chuenich gevolgete
ubele Hagenen sinem man
di starchen untriwe
begonden tragen an
e iemen daz erfunde
di ritter uz erchorn
von zweier vrowen bagen
wart vil manich helt verlorn

The king listened to evil
Hagen, his trusted man.
Burgundy's treacherous
knights set to work on their
plan, before anyone
discovered it, of hidden
betrayal and death.
So from the quarrel of two
women, many heroes would
breathe their last.

Kuningas kuunteli pahaa
Hagenia, luotettua
miestään. Burgundin
petolliset ritarit ryhtyivät
suunnittelemaan, ennen
kuin kukaan huomaisi sitä,
salaista petosta ja
kuolemaa. Kahden naisen
riidasta, moni sankari
kuolisi.

Brunhildin käskystä Hagen on huijannut Kriemhildin paljastamaan Siegfriedin haavoittuvan kohdan selässään ja tappanut hänet, kun tämä oli metsässä ystävällisellä metsästysretkellä.

On Brunhild's orders, Hagen has tricked Kriemhild into revealing Seyfrid's vulnerable spot on his back and killed him while on a friendly hunting party in the woods.

Von grossem úbermúte
mugt ir horen sagen
und von eyslicher rache
da hies Hagen tragen
Seifriden also doten
von Nibelunge lant
fúr ain kemmenaten
da man Kriemhilden vand
Er hies in taugenlichen
legen an ir túr
daz sy in solte vinden
so sy gienge dar fúr
hintz der mettin
e daz es wurde tag
der die frawe Kriemhild
dehaine sellten verlag

A tale of arrogance,
listen now and you shall
hear, and of horrible
revenge. On Hagen's orders,
Seyfrid, now a dead corpse
of the Nibelung land,
was dropped in front of
Lady Kriemhild's rooms.
[Hagen] bade in secret
manner to lay him against
her door, so she would
surely find him when she
from there should go to
matin prayers before the
day began. These Lady
Kriemhild full seldom failed
to attend.

Tarina ylimielisyydestä,
kuunnelkaa nyt, niin saatte
kuulla, ja kauheasta
kostosta. Hagenin käskystä,
Siegfried, nyt kuollut kalmo.
Nibelungin maasta,
pudotettiin Kriemhildin
huoneiden eteen.
[Hagen] käski salaa
asettamaan hänet ovea
vasten, jotta hän varmasti
löytäisi hänet,
kun hän sieltä menisi
aamurukoukseen
ennen päivän alkua.
Näihin rouva Kriemhild
harvoin jätti osallistumatta.

Man laute zú dem múnster
nach der gewanhait
fraw Kriemhild die schone
wachte mange maid
ein liecht hies sy ir pringen
und auch ir gewant
da kam ain kamrere
da er Seifriden vand

Do sy mit irem weibe
zemunster wolte gan
do sprach der kamrere
ja sult ir stille stan
es ligt vor disem gadem
ain ritter ze dot erschlagen
do begunde Kriemhild
vil laute unmessiklichen
clagen

Matin bells rung from the
minster in the usual way.
Lady Kriemhild, the
beautiful, went to rouse her
maids. A candle she bade
them bring her
and also a dress to wear.
Then came a servant,
who had found Seyfrid's
corpse.

When she with her maids
were ready
to leave for the minster,
The servant said,
"Wait, stay where you are.
Lying outside this room,
a noble knight lies slain."
Thereat released Kriemhild
an unrestrained scream.

Aamukellot soivat
kirkonmäellä
tavalliseen tapaan.
Kriemhild, meni
herättämään piikojaan.
Hän pyysi heitä tuomaan
kynttilän ja myös puvun
päälle pantavaksi.
Sitten tuli palvelija, joka oli
löytänyt Siegfriedin ruumiin.

Kun hän puihoineen oli valmis
lähtemään luostariin,
Palvelija sanoi, "Odottakaa,
pysykää paikoillanne.
Makaa tämän huoneen
ulkopuolella, jalo ritari
surmattuna."
Kriemhild päästi ilmoille
hirveän huudon.

Do sprach daz gesinde
ob es ist ain gast
daz plüt ir aus dem münde
vor hertzen jamer prast
do sprach sy es ist Seifrid
der mein vil lieber man
es hat geraten Praunhilt
daz es hat Hagen getan

Then her servants said:
"Suppose it's only one of
the guests."
Sorrow was driving blood
out of her heart and
through her lips.
She said: "It is Seyfrid,
my own beloved husband.
Brunhild wanted him dead,
and Hagen has done it."

Silloin hänen palvelijansa
sanoivat: "Oletetaan, että se
on vain yksi vieraista."
Suru ajoi verta hänen
sydämestään ja huultensa
läpi. Hän sanoi: "Se on
Siegfried, oma rakas
aviomieheni. Brunhild halusi
hänet hengiltä, ja Hagen on
tehnyt sen."

Kriemhild suree Seyfridin kuolemaa. Hagen varastaa hänen Nibelungen-aarteensa ja käskee heittää sen Reiniin. Kriemhild menee uudelleen naimisiin, muuttaa hunnien kuningas Etzelin hoviin, saa pojan ja odottaa sopivaa hetkeä kutsuakseen Hagenin ja hänen petollisen perheensä luokseen. Perhe saapuu paikalle ja aistii, että Krimhild haluaa kostaa Siegfriedin kuoleman.

Kriemhild mourns the death of Seyfrid. Hagen steals her Nibelungen treasure and orders it to be thrown into the Rhine. Kriemhild remarries, moves to the court of King Etzel of the Huns, has a son and waits for the right moment to invite Hagen and her treacherous family to join her. The family arrives and senses that Krimhild wants to take revenge for Seyfrid's death.

Owe der nacht selde
sprach Geiselher daz chint
und owe meiner frunde
die mit uns chumen sint
wie es ot uns mein
schwester
so gutlich erpot
ich fúrchte daz wir müssen
von ir leiden den tod

Nun lassent ewr sorge
sprach Hagen der degen
ich wil noch selbe heint
der schilt wachte pflegen
ich trauw uns wol behúttten
bis uns kumpt der tag
des seit gar an angest
so genese aber wer denn
mag

"Alas, what sleeping
quarters!"
young Giselher declared.
"And alas for my friends
who have joined us here.
However my sister acts,
so generous and hospitable,
these things, I fear, are
deceptive
and will bring us a bitter,
bloody end."

"Let now no fears disturb
you," Hagen, the knight,
replied. "I myself will stand
guard, and keep the night
watch. I promise well to
guard you until the break of
dawn. So do not worry now,
let then preserve him well
who may."

"Voi, millaiset makuusalit!"
julisti nuori Giselher.
"Ja valitettavaa ystävilleni,
jotka ovat liittyneet
seuraamme tänne.
Kuitenkin sisareni toiminta,
niin antelias ja
vieraanvarainen,
pelkäänpä, että nämä asiat
ovat petollisia,
ja tuovat meille katkeran,
verisen lopun."

"Älköön pelot nyt häiritkö
teitä," Hagen, ritari, vastasi.
"Minä itse seison vartijana,
ja olen yövartiassa.
Lupaan vartioida teitä
aamunkoittoon asti.
Älkää siis huolehtiko nyt,
pitäköön hyvin huolta
hänestä, joka voi."

Do sprach der videlere
Volker der degen
verschmacht es euch nicht
Hagen
so wolt ich mit ew pflügen
der schiltwacht heinte
hintz morgen frů
der held vil minnekleiche
danckt Volkern dũ

Volker der schnelle
zũ des sales want
seinen schilt den gũten
laint er von der hant
er gie hin wider
die vidlen er genam
da dient er seinen frunden
als es den helden gezam

Then spoke the Fiddler,
Volker, the brave:
"Perhaps you will not think
yourself disgraced, Hagen,
if I offer to share your watch
till morning comes again."
Hagen the hero, very
heartily
to Volker did thanks return.

Volker the valiant
as he sat before the hall,
took off his trusty shield
and leaned it against the
wall.
Then he took in hand
his fiddle, as he often did.
At all times he would, for his
friends,
render a service true.

Silloin Viulunsoittaja,
Volker, urhea, puhui:
"Ehkä et ajattele itseäsi
häpeäistyksi, Hagen,
jos tarjoudun jakamaan
vuorosi
kunnes aamu koittaa taas."
Hagen, sankari, hyvin
sydämellisesti
Volkerille kiitoksensa soi.

Volker urhoollinen,
istuessaan salin edessä,
riisui luotettavan kilpensä
ja nojasi sen seinää vasten.
Sitten hän otti käteensä
viulunsa, kuten hän usein
teki. Aina, kun hän teki niin,
ystävillään,
teki hän todellisen
palveluksen.

Under die dúr des hauses
sas er auf ainen stain
chúner videlere
ward noch nie dehain
under saiten done
so sussiklich erclang
die stoltzen ellenden
sagten Volkern danck

Da clungen sein saitten
daz all daz haus erdos
sein ellen zú der fúge
die baide waren gros
ye sússer unde senfter
vidlen er began
da entschlaft er an dem
pete
mangen sorgenden man

Beneath the hall's wide
portal
he sat on bench of stone.
Such a bold fiddler,
there was never such a one.
And the music from his
strings
so sweetly resounded.
His travel-weary comrades
gave Volker their glad
thanks.

Then his music rang out,
filling the wide hall.
For both strength and skill
had he in his playing.
Softer then, and sweeter
to fiddle he began
lulling to peaceful slumber
many an anxious, brooding
man.

Salin leveän portaalin alla
hän istui kivipenkilä.
Niin rohkea viulunsoittaja,
sellaista ei ole koskaan ollut.
Ja musiikki hänen jousistaan
niin suloisesti soi.
Hänen matkan väsyttämät
toverinsa
kiittivät Volkeria iloisesti.

Sitten hänen musiikkinsa
soi, ja täytti laajan salin.
Sekä voimaa että taitoa
oli hänen soitossaan.
Pehmeä ja suloinen
viulunsoitto alkoi tuudittaa
rauhalliseen uneen monen
ahdistuneen,
mietteliään miehen.

Da sy entschlaffen waren
und er daz ervand
da nam der degen wider
den schilt an die hant
und gie aus dem gadem
fur die túr stan
und hût der ellenden
vor der Kriemhillden man

And when the last of the
Rhinemen had finally fallen
asleep, Volker the warrior
took again his shield in his
hand and went through the
portal to guard the entry
door and safe to keep his
fellows from Kriemhild's
men.

Ja kun viimeisetkin Reinin
miehet olivat vihdoin
nukahtaneet,
Volker, soturi, otti jälleen
kilpensä käteensä
ja meni portaalin läpi
vartioimaan sisäänkäyntiä
ja pitämään toverinsa
turvassa Kriemhildin
miehiltä.

Ennen juhlia suuressa salissa Kriemhild puhuu Hagenille Siegfriedin kuolemasta ja varastetusta aarteesta. Hagen, joka kantaa Siegfriedin miekkaa, syyttää Kriemhildiä teoistaan. Juhlan aikana hunnit ja burgundit alkavat taistella, ja Kriemhildin nuori poika mestataan. Taistelu jatkuu koko päivän, kunnes Kriemhild käskee polttaa salin vihollisineen.

Before a feast in the great hall, Kriemhild confronts Hagen about Seyfrid's death and her stolen treasure. Hagen, who is carrying Seyfrids sword, blames Kriemhild for his actions. During the feast, the Huns and Burgundians begin to fight, and Kriemhild's young son is decapitated. The battle continues all day until Kriemhild orders the hall to be burned with her enemies inside.

Da sprach die kuniginne
ir helde vil gemait
nu geet der stiegen naher
und rechet meine laid
das wil ich ymmer dienen
als ich von rechte sol
der Hagenen ubermüte
der gelone ich im wol

Man ainen aus dem hawse
nicht komen lie uber all
so hayss an vier enden
zunden an den sal
so werden wol errochen
allen meine layd
des Etzeln degenne
wurden schier bereit

Then Kriemhild spoke:
"You bold warriors of Etzel's
land, now charge into that
hall and avenge my
suffering. I will ever be
yours in gratitude,
as well I may. Haughty
Hagen will be paid back for
what he has done.

"Keep them in the room,
let none of them escape."
For at its four corners
I'll order fires set.
So will I fullest vengeance
take for all my woe.
The knights of Etzel
quickly stood ready.

Sitten Kriemhild puhui:
"Te rohkeat soturit Etzelin
maasta, hyökätkää nyt
tuohon saliin ja kostakaa
kärsimykseni. Tulen aina
olemaan teille kiitollinen,
niin hyvin kuin voin.
Ylväs Hagen saa maksaa
teostaan.

"Pitäkää heidät huoneessa,
älkää päästäkö ketään heistä
karkuun." Sillä sen neljässä
kulmassa käsken sytyttää
tulet. Näin koston täysillä
kaikesta surustani.
Etzelin ritarit olivat nopeasti
valmiina.

Den sal den hiess do zünden
des Etzeln weyb
da quelte man die recken
mit fewr da den leyb
das hawss von ainem winde
vil palde alles empran
ich wane das volck dhain
grösser angst ye gewan

The hall she commanded be
burned, this wife of Etzel,
and they tortured those
warriors with flames to
swallow their lives.
A wind blew up, and soon
the house was one great
fire. I reckon that none have
ever experienced greater
fear.

Hän käski polttaa salin,
tämä Etzelin vaimo,
ja he kiduttivat satureita
tulella, liekkien heidän
niellen. Tuuli puhalsi, ja pian
talo oli vain yksi suuri
tulipalo. Luulen, että kukaan
ei ole koskaan kokenut
suurempaa pelkoa.

Tulipalossa kuolevat kaikki burgundilaiset kuningas Guntheria (Kriemhildin veli) ja Hagenia lukuun ottamatta. Bernin Dietrich, Etzelin liittolainen, ottaa heidät vangiksi. Sitten Kriemhild tapattaa Guntherin ja näyttää hänen päänsä Hagenille ennen kuin hän kysyy uudelleen kadonneesta aarteesta. Hagen kieltäytyy.

The fire kills all the Burgundians except King Gunther (Kriemhild's brother) and Hagen. Dietrich of Bern, Etzel's ally, takes them prisoner. Then, Kriemhild has Gunther killed, showing his head to Hagen before asking again about her missing treasure. Hagen refuses.

Si sprach so habt ir ubele
geltes mich gewert
so wil doch ich behalten
daz Sivrides swert
daz trûc min holder vriedel
do ir im namet den lip
mortlich mit untriwen
sprach do daz jamerhafte
wip

Si zoch ez von der scheiden
daz enchund er niht gewern
do dahte si den rechen
des libes vol behern
si hub ez mit ir handen
daz houpt si im abe slûc
daz sach der kunic Ezele
do was im leide genûc

[Kriemhild] said: "And this is
all you offer, guilty as you
stand? In that case, let me
reclaim the sword of
Seyfrid, The which when last
I saw him, my loved
husband bore.
But then you brought
endless grief to my heart.

She drew it from the
scabbard, and he could not
stop her, Though she
thought to take the
warrior's life away.
With both hands high she
raised it and she quickly cut
off his head. King Etzel saw
it all, and all he saw he
deeply grieved.

[Kriemhild] sanoi: "Ja tämä
on kaikki mitä tarjoat,
syllinen kun olet?
Siinä tapauksessa anna
minun vaatia takaisin
Siegfriedin miekan, se, jonka
viimeksi näin hänen,
rakastetun aviomieheni
kantavan. Mutta sitten toit
loputtoman surun
sydämeeni.

Hän veti miekan esiin,
eikä mies voinut estää
häntä. Vaikka hän ajatteli
viedä soturin hengen.
Molemmat kädet ylhäällä
hän nosti miekan
ja katkaisi nopeasti miehen
pään. Kuningas Etzel näki
kaiken, ja hän näki sen
syvästi murheellisena.

Hildebrant mit zorne
zû Chriemhilde spranch
er slûc der chuniginne
einen grimmen swanch
ja tet ir diu sorge
von dem degene we
si mohte luzzil helfen
daz si so angestlichen scre

Do was gelegen aller
da der veigen lip
ze stuchen lac verhowen
do daz edel wip
Ezel und Dietrich
weinen do began
si chlageten jæmerliche
alle ir mage und man

Hildebrand with fierce anger
sprang at Kriemhild,
striking the queen
with savage strokes of his
sword. Aloud she then in
terror before Hildebrand did
wail, yet that she shrieked
so loudly, to save her what
might that avail?

So they all lay there,
now lifeless bodies,
In hacked pieces they lay
strewn, among them even
the noble queen.
Both Etzel, the king, and
Dietrich at length began to
weep; grievously they
mourned for their dead
friends and kin.

Hildebrand hyökkäsi
vihaisena Kriemhildin
kimppuun, ja löi
kuningatarta
raa'alla miekaniskulla.
Silloin hän kauhuissaan
äännähti Hildebrandin
edessä, mutta Kriemhild
kiljui kovaa. Mitä hyötyä
olisi ollut hänen
pelastamisestaan?

Niinpä he kaikki makasivat
siinä, nyt elottomina,
palasiksi hakattuina,
maahan siroteltuina,
heidän joukossaan jopa jalo
kuningatar. Sekä Etzel,
kuningas, että Dietrich
alkoivat lopulta itkeä; he
surivat syvästi
kuolleita ystäviään ja
sukulaisiaan.

Diu vil michel ere
was da gelegen tot
die lute heten alle
jamer und not
mit leide was verendet
des kuniges hochgecit
als ie diu liebe leide
an dem ende gerne git

Ine sage iu nu niht mere
von der grozen not
die da erslagen waren
die lazen ligen tot
wie ir dinch an geviengen
sit der Hunen diet
hie hat daz mære ein ende
daz ist der Nibelunge liet

They who once stood high
in honor
now in death lay low.
The fate of all the people
was weeping and woe.
Suffering was the end
of Etzel's wedding
celebration,
as love to sorrow turns
ever at the last.

Now I will not tell you any
more about the whole,
great tragedy -
the ones who were slain
shall be left to die -
about the terrible downfall,
nor about how the Huns
fared afterwards.
Here is the end of the story;
that is the Nibelungen woe.

He, jotka kerran seisoiivat
korkealla kunniassa
nyt kuolemassaan painuvat
matalaksi.
Kaikkien ihmisten kohtalo
oli itku ja suru.
Kärsimys oli loppu
Etzelin hääjuhlille,
kun rakkaus muuttuu
suruksi aina viimeisenä.

Nyt en kerro teille enempää
koko suuresta tragediasta -
niistä, jotka surmattiin
jätetään kuolemaan -
kauheasta tuhosta,
enkä siitä, miten hunnien
kävi sen jälkeen.
Tässä on tarinan loppu;
se on Nibelungein suru.

ESIINTYJÄT | MUSICIANS

Ensemble Parlamento on erikoistunut keskiajan ja renessanssin musiikkiin, ja se käyttää historiallisia teoksia, notaatiota ja ikonografiaa värittääkseen konserttejaan luutulla, huilulla, viululla, lyömäsoittimilla ja laululla esitettäväksi. Perustamisestaan vuonna 2021 lähtien baselilainen yhtye on saanut kutsuja musiikkifestivaaleille, kuten Freunde Alter Musik Basel (Sveitsi, 2024), Sastamala Gregoriana (Suomi, 2023), Medimus (Kosovo, 2023), Basel ReRenaissance Festival (Sveitsi, 2023) ja Innsbrucker Festwochen der Alten Musik (Itävalta, 2022). Parlamento sai myös Schola Cantorum Basiliensis "Vier Jahreszeiten" -syyspalkinnon 2022, ja se on konsertoinut muissakin kansainvälisissä yhteyksissä.

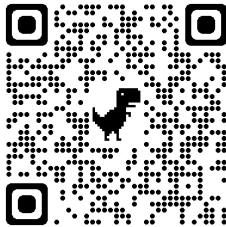
Yhtye on myös etsinyt keinoja tuoda ja esitellä vanhan musiikin kauneutta paikalliseen kulttuuriinsa vierailemalla alueensa peruskouluissa ja vanhainkodeissa. Ensemble Parlamento -yhtyeen jäsenet tapasivat vuonna 2020 opiskellessaan Schola Cantorum Basiliensiksessa, sekä viettäessään perjantai-iltoja opiskellen huvikseen Guillaume de Machaut'n 1300-luvun nuottikirjoitusta ja rakkausrunoutta. Heidän ensimmäinen konserttiohjelmansa oli näiden yhteisten tutkimusten hedelmä, ja tämä rennon luovuuden aika antoi heidän soundilleen mahdollisuuden kehittyä ainutlaatuiseksi. Sittenmin Parlamento on esittänyt Nibelungenin lauluun perustuvan tarinankerronta-konsertin ja Ferraran hovin naisten elämään perustuvan ohjelman.

Ensemble Parlamento specialises in the music of the Middle Ages and Renaissance, using historical treatises, notation, and iconography to inspire its performance with lute, flute, fiddle, percussion, and voice. Since its founding in 2021, the Basel-based ensemble has been invited to participate in music festivals such as Freunde Alter Musik Basel (Switzerland, 2024), Sastamala Gregoriana (Finland, 2023), Medimus (Kosovo, 2023), Basel ReRenaissance Festival (Switzerland, 2023), and the Innsbrucker Festwochen der Alten Musik (Austria, 2022).

Parlamento was also awarded the 2022 Schola Cantorum Basiliensis "Vier Jahreszeiten" fall prize, and they have performed other concerts internationally. The ensemble has also sought ways to bring the beauty of early music to their local culture by visiting elementary schools and senior centers in their region. The members of Ensemble Parlamento met in 2020 while studying at the Schola Cantorum Basiliensis and bonded as they spent Friday evenings studying the fourteenth-century notation and love poetry of Guillaume de Machaut for fun. Their first concert programme was the fruit of these explorations, and this time of relaxed creativity allowed their sound to develop a unique character. Since then, Parlamento has developed a storytelling concert built on *The Nibelungenlied* and a programme based on the ladies' wing in the Court of Ferrara.

Kävijäkysely 2023

Arvoisa festivaalikävijä! Vastaamalla kävijäkyselyymme annat meille arvokasta palautetta kävijäkokemuksestasi. Kyselyn vastaukset käsitellään anonyymisti. Vastaaminen kestää noin 3 minuuttia. Osallistu kyselyyn skannaamalla alla oleva QR-koodi ja voit voittaa liput ensi vuoden festivaalille!

Visitor survey 2023

Dear festival visitor! Your feedback is crucial to us and we really appreciate every response. Answering will take about 3 minutes and all the answers are handled anonymously. In exchange for taking this survey, we offer each participant a chance to win festival tickets! Begin the survey by scanning the QR code.

Pukstaavi, SUOMALAISEN KIRJAN MUSEO

Festivaalin konserttilippua näyttämällä pääset Suomalaisen kirjan museo
Pukstaaviin ja Sastamalan seudun museoon puoleen hintaan!
Tarjous voimassa 13.-16.7.2023.

www.pukstaavi.fi